

Szanowni Czytelnicy!

Witamy ponownie na łamach naszego alejowego biuletynu. Ukazuje się on w chwili szczególnej dla programu **Drogi dla Natury**. Dobiegł końca projekt ochrony alej jako siedlisk i korytarzy ekologicznych pachnicy dębowej. Zebraliśmy cenne dane o rozmieszczeniu pachnicy w alejach i o samych alejach, wydaliśmy dwie ciekawe książki, oraz posadziliśmy 30 tysięcy drzew przydrożnych. Udowodniliśmy w ten sposób, że sadzenie drzew przy drogach jest w Polsce możliwe i to na dużą skalę.

Obecnie rusza nowy etap programu Drogi dla Natury, w którym będziemy prowadzić lokalne kampanie na rzecz zadrzewień. Na przestrzeni czterech lat, w 90 gminach we wszystkich województwach: sporządzimy programy zadrzewieniowe, przeprowadzimy szkolenia dla urzędników i drogowców oraz działania edukacyjne pośród społeczności. W tej chwili (połowa roku 2012) FER i organizacje partnerskie wybierają gminy uczestniczące w pierwszym cyklu działań.

Zapraszamy do lektury!

*dr inż. Piotr Tyszko-Chmielowiec
lider programu Drogi dla Natury*

Rozpoczęliśmy kolejny etap programu Drogi dla Natury

Kampania na rzecz zadrzewień

Z początkiem roku 2012 rozpoczęła się realizacja projektu „Drogi dla Natury – kampania na rzecz zadrzewień”, dofinansowanego z NFOŚiGW.

Już w czerwcu zaczynamy naszą pracę w gminach wiodących.

Ponieważ los drzew rozstrzyga się w urzędach gmin, gdzie wydaje się zgody na wycinkę, działania tego projektu koncentrują się właśnie w gminach. Realizacją projektu zostaną objęte 24 gminy (tzw. Gminy wiodące) w 9 województwach. W ramach tego projektu będziemy pomagać im planować ochronę i kształtowanie zadrzewień, podnosić umiejętności urzędników związane z drzewami oraz edukować społeczeństwo na temat znaczenia drzew dla przyrody, krajobrazu i ludzi.

gminy, ale jawnym i dostępnym dla społeczeństwa.

Ważnym uzupełnieniem programu zachowania zadrzewień będzie szkolenie odbywające się w każdej gminie wiodącej na temat utrzymania i kształtowania zadrzewień, ich wartości przyrodniczych i kulturowych. Szkolenie będzie skierowane do pracowników służb drogowych oraz urzędników samorządowych odpowiedzialnych za wydawanie zezwoleń na wycinkę i za planowanie przestrzenne i infrastrukturę, fachowców zajmujących się pielęgnacją, wycinką i sadzeniem drzew, oraz społeczników i miłośników drzew.

mendacji z planu zachowania zadrzewień. W ramach projektu zostanie posadzonych przynajmniej 100 drzew na terenie każdej gminy, z czego 50 w ramach społecznej inicjatywy lokalnej. Zostanie też zlecone wykonanie ekspertyzy po to, żeby pokazać, jak ważne jest zaangażowanie ekspertów i specjalistów w ocenie rzeczywistego stanu drzew. Praktyczna realizacja działań ma za zadanie rozpocząć wykonanie prac zawartych w programie zachowania zadrzewień oraz aktywizować społeczność do ochrony i sadzenia drzew. Społeczna akcja sadzenia drzew będzie miała charakter edukacyjno-promocyjny, podczas którego mieszkańcy zostaną zapoznani z podstawowymi działaniami na rzecz zachowania zadrzewień, tym samym rezultaty projektu zostaną szerzej rozpowszechnione.

Działania koncentrujące się na gminie mają za zadanie promieniować przykładem na obszar sąsiadujących gmin oraz na obszar całego województwa. Aby osiągnąć ten cel w każdym regionie obejmującym działania projektowe zostanie zorganizowane seminarium regionalne. Celem seminarium na poziomie województwa będzie przedstawienie i wypromowanie wyników projektu, podniesienie profilu medialnego ochrony zadrzewień (zwłaszcza przydrożnych, co bywa przedmiotem publicznych debat), a także wpłynięcie na polityków i urzędników szczebla wojewódzkiego. Na seminarium zaproszeni zostaną przedstawiciele samorządów, zarządów dróg, władz szczebla wojewódzkiego, dziennikarze, a także studenci planowania przestrzennego, administracji publicznej i kierunków przyrodniczych.

W następnych latach działania będą kontynuowane i rozszerzone dzięki dotacji z unijnego programu Life+. Z radością informujemy, że przygotowany przez Fundację EkoRozwoju w naborze w roku 2011 wniosek z punktacją 72 punkty uzyskał 3 miejsce wśród 203 projektów informacyjno-komunikacyjnych z całej Europy złożonych w tym naborze. Kolejne trzy roczne cykle pracy z gminami wiodącymi będą wspierane właśnie z tego źródła.

Głównym działaniem projektu będzie stworzenie lokalnego wzorcowego programu zachowania zadrzewień. Program będzie dokumentem przygotowanym przez zewnętrznych ekspertów – doradców ds. zadrzewień, w bliskiej współpracy z pracownikami urzędu gminy. Będzie on zawierał przegląd zadrzewień przydrożnych na terenie gminy, proponowane miejsca do nowych nasadzeń oraz potencjalne miejsca konfliktowe. To modelowe, kompleksowe działanie na poziomie gminy, ma na celu ochronę i odtwarzanie zadrzewień przydrożnych. Umożliwi ono też opracowywanie, testowanie i propagowanie właściwych metod gospodarowania zadrzewieniami na terenie gminy. Gminny program zadrzewieniowy będzie opracowaniem do użytku wewnętrznego

Przygotowane przez FER szkolenie będzie wkomponowane w cykl pracy nad gminnym programem zadrzewieniowym i będzie służyło zarówno podniesieniu kompetencji uczestników, jak i wspieraniu opracowywanego programu. Do przeprowadzenia szkolenia będą zaangażowani eksperci zajmujący się drzewami. Szkolenie będzie okazją, aby realizacją projektu objąć osoby z grup celowych z obszaru całego powiatu na terenie którego znajduje się gmina wiodąca – z innych gmin i z wszystkich działających na jego terenie zarządów dróg. W ten sposób szkolenie stanie się jednym z kanałów rozpowszechniania dobrych praktyk projektu, które też będą na nim prezentowane.

Podsumowaniem pracy w gminach wiodących będzie modelowe wdrażanie reko-

Program Drogi dla Natury był dotychczas realizowany przez Fundację EkoRozwoju w partnerstwie z trzema organizacjami: Fundacją Ekologiczną Zielona Akcja z Legnicy, Fundacją Aeris Futuro z Krakowa oraz Stowarzyszeniem Eko-Inicjatywa z Kwidzyna.

Nowi partnerzy w programie Drogi dla Natury

W realizację programu „Drogi dla Natury” od początku 2012 roku włączyły się kolejne organizacje:

**Federacja
Zielonych
GAJA**

**Fundacja
Zielone Płuca
Polski**

**Towarzystwo
Przyjaciół Słońska
„Unitis Viribus”**

Stowarzyszenie powstało w 1993 roku w Szczecinie. Od niemal 20 lat działa na rzecz ochrony środowiska naturalnego oraz rozwoju społeczeństwa obywatelskiego, w myśl trzech wartości: ekologia, pokój i demokracja. W programie Drogi dla Natury realizować będą działania na terenie północno-zachodniej Polski. Zależy nam na zachowaniu w jak najlepszym stanie sieci korytarzy ekologicznych, jakimi są zadrzewienia przydrożne. Jeżeli zniszczone zostaną aleje, ułatwiający żywym organizmom migrację pomiędzy kompleksami leśnymi, bogactwo lasów województwa zachodniopomorskiego znacznie straci na znaczeniu z punktu widzenia przyrodniczego. Federacja Zielonych GAJA będzie także współpracować z niemieckim partnerem BUND M-V przy sadzeniu transgranicznej alei oraz realizacji międzynarodowego seminarium.

Fundacja zarejestrowana w 2005 roku. Jej fundatorami jest kilka urzędów marszałkowskich, samorządów, organizacji społecznych, firm i osób prywatnych z północno-wschodniej Polski. Główne działania FZPP to ochrona przyrody, edukacja ekologiczna oraz promocja regionu. Problem ochrony alei przydrożnych i zadrzewień stanowi integralną część działań związanych zarówno z ochroną walorów bioróżnorodności, jak i walorów kulturowych Zielonych Płuc Polski. Na obszarze funkcjonalnym Zielonych Płuc Polski koncentruje się wyjątkowa ilość alei i zadrzewień przydrożnych, głównie na terenie woj. warmińsko-mazurskiego i kujawsko-pomorskiego, wynikająca z historycznych uwarunkowań, głównie pruskiego systemu kształtowania dróg i szlaków komunikacyjnych. Spuścizna dawnych tradycji kulturowych i gospodarczych stanowi dość istotne wyzwanie, określone europejskimi standardami. W programie Drogi dla Natury FZPP będzie realizować działania w północno-wschodniej części naszego kraju.

Organizacja powstała w 2001 roku i działa głównie na terenie gminy Słońsk. Jest to gmina w której granicach znajdują się cenne przyrodniczo tereny Parku Narodowego Ujście Warty. TPS UnitisViribus debiutowało w programie Drogi dla Natury w marcu 2010 roku, gdy realizowane było w Słońsku seminarium „DROGI DLA NATURY – partnerstwo NGO i administracji na rzecz odtwarzania alei przydrożnych”. Spotkali się tam wówczas przedstawiciele zarządców dróg odpowiedzialnych za aleję wzdłuż drogi krajowej nr 22 na odcinku Kostrzyn nad Odrą – Słońsk, przedstawiciele PN Ujście Warty, lubuska konserwator zabytków. Przekonaliśmy się wówczas jak trudno jest wypracować kompromis. Udało się jednak sformułować rekomendacje mające zachować aleję przy tej drodze.

Ogólnopolska konferencja Jak chronić aleje w Polsce?

23 maja 2012 r. w Warszawie odbyła się ogólnopolska konferencja „Jak chronić aleje w Polsce?“, która była podsumowaniem projektu „Drogi dla Natury – aleje przydrożne jako korytarze ekologiczne dla pachnicy dębowej”.

W konferencji wzięło udział ponad 110 uczestników reprezentujących różne środowiska i branże związane z przydrożnymi drzewami. Do Sali Rudniewa w Pałacu Kultury i Nauki zaprosiliśmy samorządowców, zarządców dróg, architektów krajobrazu, przyrodników, arborystów i dendrologów oraz przedstawicieli organizacji pozarządowych, którym los przydrożnych drzew nie jest obojętny.

Podczas konferencji uczestnicy wysłuchali prezentacji prof. Jacka Borowskiego na temat korzyści płynących z drzew w otwartym krajobrazie. Dzięki dr Andrzejowi Oleksi poznaliśmy bliżej najstojniejszego mieszkańca starych alej – pachnicę dębową. O doświadczeniach ochrony alej w Meklemburgii opowiedziała Katharina Brückmann z organizacji BUND MV.

Ważnym punktem konferencji była prezentacja działań zrealizowanych w ramach dofinansowanego z POIiŚ oraz NFOŚiGW projektu „Drogi dla Natury – aleje przydrożne jako korytarze ekologiczne dla pachnicy dębowej”. Piotr Tyszko-Chmielowiec z Fundacji EkoRozwoju przedstawił działania zrealizowane w północnej i wschodniej części województwa dolnośląskiego oraz z południowej Wielkopolsce. O działaniach w zachodniej części województwa dolnośląskiego oraz na południu lubuskiego opowiedział Jakub Józefczuk. Reprezentujący Fundację Aeris Futuro Janusz Hytroś przedstawił działania realizowane w Małopolsce, natomiast Robert Pipczyński ze Stowarzyszenia Eko-Inicjatywa z Kwidzyna – działania zrealizowane na Powiślu i Warmii. W sumie we wszystkich tych regionach od początku 2010 roku posadziliśmy 30 000 drzew, zrealizowaliśmy 3 regionalne konferencje oraz 10 lokalnych spotkań informacyjnych. Na koniec Anna Szmigiel-Franz z Fundacji EkoRozwoju przypomniała, dlaczego warto chronić drzewa i co każdy z nas może zrobić, by odwrócić trend znikania drzew z otwartego krajobrazu.

Kluczowym punktem konferencji była prezentacja książki „Aleje – skarbnice przyrody” o której więcej piszemy na sąsiedniej stronie. Obiecana uczestnikom konferencji publikacja, po dramatycznej podróży do Warszawy dotarła na czas – dokładnie w połowie konferencji, trafiając szczęśliwie w ręce zgromadzonych.

Konferencja została przyjęta z dużym zainteresowaniem. Cieszymy się, że temat alej jest bliski tak wielu osobom, reprezentantom tak różnych dziedzin i profesji. Mamy nadzieję, że wiedza o drzewach i przekonanie, że są ważne i potrzebne, które uczestnicy wynieśli z konferencji przerodzą się w działania. Dzięki czemu uda nam się wspólnie zachować drzewa w otwartym krajobrazie.

Konferencja odbyła się pod patronatem honorowym

Ministra Środowiska Pana Marcina Korolca.

Patronem konferencji było Polskie Towarzystwo Dendrologiczne.

Patroni medialni:

PSZCZELARSTWO

PORTAL SAMORZĄDOWY

PRZEGLĄD Komunalny

Podsumowanie trzech lat projektu „Drogi dla Natury – aleje przydrożne jako korytarze ekologiczne dla pachnicy dębowej”

Realizowany przez Fundację EkoRozwoju projekt „Drogi dla Natury – aleje przydrożne jako korytarze ekologiczne dla pachnicy dębowej” finansowany ze środków Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko oraz z Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej powoli dobiega końca.

Najważniejszym działaniem w projekcie było sadzenie drzew przydrożnych jako potencjalnych korytarzy ekologicznych dla pachnicy dębowej. Drzewa sadziliśmy w partnerstwie z samorządami i zarządami dróg. W ciągu ponad 2 lat posadziliśmy 30 000 przydrożnych drzew z 55 zarządami dróg.

Zrealizowaliśmy 3 konferencje o zasięgu regionalnym: we Wrocławiu, w Olsztynie oraz w Ojcowie, które cieszyły się dużym zainteresowaniem. Na największej z nich – w Olsztynie, zgromadziło się ponad 90 uczestników. Konferencja ta odbywała się pod specjalnym patronatem Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Olsztynie, Pana Stanisława Dąbrowskiego.

W projekcie wydaliśmy dwie ważne publikacje.

Pierwsza z nich to książka „Aleje – skarbnice przyrody. Praktyczny podręcznik ochrony alej i ich mieszkań-

ców”, która stanowi kompendium wiedzy o alejach jako siedliskach przyrody i korytarzach ekologicznych oraz o ich chronionych mieszkańcach. Jest przeznaczona dla urzędników samorządów i zarządów dróg oraz przyrodników i wszystkich, którym leży na sercu los drzew i którzy pragną je kompetentnie chronić. Autorami książki są wysokiej klasy specjaliści – pracownicy nauki posiadający praktyczne doświadczenie w ochronie przyrody, a także praktycy. Już niedługo książka w wersji elektronicznej będzie do pobrania na stronie www.aleje.org.pl

Druga publikacja – „Ochrona pachnicy w Polsce. Propozycja programu działań” to owoc pracy zespołu naukowców – entomologów. Przez 2 lata prowadzili oni obszerną inwentaryzację alej w trzech regionach Polski, głównie pod kątem występowania pachnicy dębowej. Książka zawiera

szczegółowy opis gatunku i najważniejsze zagrożenia. Formułuje także pożądany stan ochrony pachnicy oraz zalecenia dla jej ochrony.

Dziękujemy wszystkim, dzięki którym projekt o tak dużym zasięgu mógł być realizowany. Szczególne podziękowania kierujemy do wszystkich zarządców dróg, którzy zaufali nam i podjęli partnerską współpracę. To właśnie Państwo jesteście prekursorami nowego podejścia do zieleni przydrożnej – swoim działaniem udowodniliście, że sadzenie przydrożnych drzew jest możliwe.

Ruszyły zdjęcia do filmu przyrodniczego „Sekretne życie drzewa”

Wiosną tego roku rozpoczęły się zdjęcia do filmu przyrodniczego „Sekretne życie drzewa”. Będzie to opowieść o starych drzewach oraz ich mieszkańcach.

Film będzie odkrywał przed widzami nieznaną i tajemniczą świat starych drzew oraz zwierząt dzięki nim żyjących. Poznamy szereg zależności łączących różne gatunki zwierząt związanych z alejami, zadrzewieniami śródpolnymi oraz z wiekowymi drzewami w lasach.

Zostanie przedstawiona ogromna różnorodność biologiczna towarzysząca tym ekosystemom, począwszy od grzybów, poprzez owady tak rzadkie jak pachnica dębowa, kozioróg dębosz, jelonek rogacz, po ptaki i ssaki. Wszystkie te zwierzęta korzystają z ochrony i pożywienia, które zapewniają im te wspaniałe drzewa. Dla ilustracji preka-

zywanych treści wykorzystane zostaną przede wszystkim dęby – najbardziej długowieczne drzewa, najbogatsze w związane z nimi gatunki

Film odnosi sukcesy już w trakcie realizacji. Scenariusz filmu został nagrodzony w czerwcu 2012 r. w konkursie organizowanym przez Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska we Wrocławiu jako najlepszy scenariusz filmu przyrodniczego. Film będzie gotowy w 2014 roku

Film jest realizowany przez Artura i Saturninę Homanów. Poprzedni film zrealizowany w 2011 roku przez Artura Homana dla Fundacji EkoRozwoju „Ryt-

my Natury w Dolinie Baryczy” przedstawiał bogactwo przyrodnicze Doliny Baryczy. Był nagradzany na licznych festiwalach, m.in. otrzymał nagrodę w kategorii filmu ekologicznego na międzynarodowym festiwalu FilmAT – Film, Art & Tourism Festival w 2011 r. w Warszawie. Telewizyjna premiera filmu miała miejsce 15 kwietnia 2012 r. w Programie 2 TVP.

Więcej o filmie
Rytmy Natury w Dolinie Baryczy
na stronie www.film.barycz.pl

Drzewa czy bezpieczeństwo?

Ulica Puka w Brzegu Dolnym

Jak poprawić bezpieczeństwo bez wycinania drzew

Dolnośląska droga wojewódzka nr 341 na odcinku ulicy Puka w Brzegu Dolnym jest ozdobiona aleją kilkudziesięciu stu-letnich lip. Drzewa są w dobrym stanie, korony nie kolidują ze skrajnią drogi ani z infrastrukturą. Aleja w ulicy Puka stanowi piękną ozdobę wjazdu do miasta od zachodu. Ma ona także duże znaczenie przyrodnicze ze względu na położenie w Dolinie Odry, równoległe do rzeki i przy granicy obszaru Natura 2000 Łęgi Odrzańskie. W pobliżu znajdują się udokumentowa-
ne stanowiska pachnicy, gatunku priorytetowego Unii Europejskiej.

W ubiegłym roku Urząd Miasta zezwolił na wycięcie pięciu drzew rosnących na zachodnim krańcu alei (jeszcze nie wykonano). Ostatnio Dolnośląska Służba Dróg i Kolei złożyła wniosek o wycięcie kolejnych ośmiu drzew po tej samej stronie ulicy. W efekcie realizacji obu wycinek około 1/3 alei zamieniłoby się w jednostronny szpaler, tracąc częściowo walory krajobrazowe i przyrodnicze.

Powodem starań o wycinkę ośmiu lip przez dyrekcję Szkoły Podstawowej nr 1 było ograniczanie przez nie widoczności kierowcom pojazdów włączających się do ruchu na ulicy Puka z podwórza szkolnego oraz ulicy Mickiewicza. Podczas wizji lokalnej poświęconej uzgodnieniu decyzji o zezwoleniu na wycinkę, przedstawiciele Fundacji EkoRozwoju zaproponowali rozwiązanie problemu bezpieczeństwa poprzez ustawienie lustra naprzeciw wyjazdowi ze szkoły i dodatkowo znaków ostrzegawczych o wyjeździe z posesji. Zasugerowa-

li także rozważenie zamontowania świateł drogowych, ewentualnie obejmujących także sąsiedni wyjazd z ulicy Mickiewicza. Naszym zdaniem wycięcie tych drzew nie sprawi, że kierowcy zaczną jeździć wolniej – wręcz przeciwnie. Rosnące blisko jezdni drzewa skłaniają przecież kierowców do wolniejszej jazdy, niż byłoby to przy drodze drzew pozbawionych.

Wprawdzie wizja lokalna z udziałem przedstawicieli RDOŚ zakończyła się zarekomendowaniem wycięcia lip, jednak

wkrótce potem DSDiK wycofała swój wniosek i zarekomendowała postawienie lustra przy wyjeździe ze szkoły, jako sposobu poprawy bezpieczeństwa ruchu, idąc za sugestią FER.

Decyzje podejmowane o usunięciu drzew powinny uwzględniać interes społeczny, przy czym w tymże interesie leży zarówno poprawa bezpieczeństwa ruchu, jak i zachowanie drzew. Dlatego trzeba poszukiwać rozwiązań, które pozwolą spełnić oba postulaty.

Fundacja EkoRozwoju konsultuje wystąpienia DSDiK o wycinkę drzew w cennych przyrodniczo alejach, na mocy zawartej jesienią 2009 roku umowy.

KONKURS FOTOGRAFICZNY

Aleje to nie tylko siedlisko przyrody, ale także ozdoba tradycyjnego krajobrazu. Wszystkich, którzy zachwycają się pięknem alejowego krajobrazu, zapraszamy do udziału w pierwszej edycji konkursu fotograficznego „Najpiękniejsza aleja”.

Zapraszamy do przesyłania zdjęć w dwóch kategoriach tematycznych:

- 1. Moja najpiękniejsza aleja.** Z pewnością każdy z miłośników alej ma swoją ulubioną drogę obsadzoną drzewami. Czas, by pokazać ją całemu światu.
- 2. Mieszkańcy starych alej.** Jak wszyscy wiemy – aleje są domem dla wielu zwierząt: ptaków, nietoperzy czy owadów. Zachęcamy do sfotografowania mieszkańców alej w ich naturalnym środowisku.

Serdecznie zapraszamy do udziału zarówno dzieci i młodzież, jak i osoby dorosłe. Na zdjęcia czekamy do **15 listopada 2012 r.** Formularz zgłoszeniowy i regulamin dostępny jest na stronie www.aleje.org.pl w zakładce „Konkurs fotograficzny”

Rozstrzygnięcie konkursu nastąpi na przełomie listopada i grudnia 2012 r. Wyniki konkursu oraz nagrodzone prace opublikujemy na stronie www.aleje.org.pl oraz w następnym numerze biuletynu, który ukaże się w grudniu 2012 r.

aleje.org.pl

Lider programu:

Fundacja EkoRozwoju

www.fer.org.pl

50-134 Wrocław
ul. Białoskórnicza 26
tel./faks 71 343 08 49

Zapraszamy do kontaktu:
przyjaciele@aleje.org.pl

Nakład: 1000 egzemplarzy
Półrocznik wydawany przez
Fundację EkoRozwoju od 2010 roku.

Redakcja:
Anna Szmigiel-Franz / a.franz@fer.org.pl,
Piotr Tyszko-Chmielowiec / tyszko@fer.org.pl,
Kamil Witkoś / k.witkos@fer.org.pl
Opracowanie graficzne i skład:
Bartłomiej Bogacz / kontakt@bart-studio.com.pl

Fotografie, o ile nie podpisane inaczej, pochodzą z archiwum programu Drogi dla Natury.

Partnerzy:

Fundacja Ekologiczna
„Zielona Akcja”

www.zielonaakcja.pl

ul. Orła Białego 2, 59-220 Legnica
tel. 76 723 81 01
e-mail: biuro@zielonaakcja.pl

Stowarzyszenie
Eko-Inicjatywa

www.ekokwizdzy.pl

ul. Miłosna 1, 82-500 Kwidzyn
tel./fax 55 261 22 16,
e-mail: sekretariat@ekokwizdzy.pl

Federacja Zielonych
GAJA

www.gajonet.pl

ul. 5 Lipca 45, 70-374 Szczecin
tel./fax 91 489 42 32
e-mail: fzbiuro@gajonet.pl

Fundacja Zielone Płuca Polski

www.fzpp.pl

ul. Dojlidy Fabryczne 23
15-554 Białystok
tel./fax 85 741 21 05
e-mail: fzpp@fzpp.pl

Fundacja
Aeris Futuro

www.aeris.eko.org.pl

ul. Krowoderska 11/8, Kraków 31-141
tel. 12 430 08 22
e-mail: biuro@aerisfuturo.pl

UNITIS
VIRIBUS

Towarzystwo Przyjaciół Słońska
„Unitis Viribus”

www.tps-unitisviribus.org.pl

ul. Puszkina 44, 66-436 Słońsk
tel. 95 757 24 45
e-mail: tps@tps-unitisviribus.org.pl

Sfinansowano ze środków Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej